

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2012. szeptember 5.*

„2004/83/EK irányelv — A menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtásának feltételeire vonatkozó minimumszabályok — A 2. cikk c) pontja — »Menekült« jogállás — A 9. cikk (1) bekezdése — Az »üldöztetés« fogalma — A 10. cikk (1) bekezdésének b) pontja — Vallás mint az üldöztetés oka — Ezen üldöztetési ok és az üldöztetés közötti viszony — Az ahmadiyya vallási közösség pakisztáni állampolgárságú tagjai — A vallás nyilvános kifejezésre juttatásához való jog pakisztáni hatóságok általi megtiltása — Olyan cselekmények, amelyek elegendően súlyosak ahhoz, hogy az érintett személy alappal tarthasson attól, hogy vallása miatt üldöztetésnek lesz kitéve — A tények és körülmények egyedi értékelése — 4. cikk”

A C-71/11. és C-99/11. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Bundesverwaltungsgericht (Németország) a Bírósághoz 2011. február 18-án és 2011. március 2-án érkezett, 2010. december 9-i határozataival terjesztett elő az előtte

a **Bundesrepublik Deutschland**

és

Y (C-71/11),

Z (C-99/11)

között,

a **Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,**

a **Bundesbeauftragter für Asylangelegenheiten beim Bundesamt für Migration und Flüchtlinge**

részvételével

folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts és J.-C. Bonichot tanácselnökök, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen (előadó), T. von Danwitz, A. Arabadjiev és C. G. Fernlund bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

* Az eljárás nyelve: német.

hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2012. február 28-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- Y és Z képviseletében C. Borschberg és R. Marx Rechtsanwälte,
- a német kormány képviseletében T. Henze, N. Graf Vitzthum és K. Petersen, meghatalmazotti minőségben,
- a francia kormány képviseletében G. de Bergues és B. Beaupère-Manokha, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviseletében C. M. Wissels és B. Koopman, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében M. Condou-Durande és W. Bogensberger, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2012. április 19-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv (HL L 304., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o., a továbbiakban: irányelv) 2. cikke c) pontjának és 9. cikke (1) bekezdése a) pontjának értelmezésére irányulnak.
- 2 E kérelmeket egyrészt a Bundesministerium des Innern (Szövetségi Belügyminisztérium) – képviseletében a Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal, a továbbiakban: Bundesamt) – által képviselt Bundesrepublik Deutschland, másrészt Y és Z pakisztáni állampolgárok között, e személyek menedékjog iránti kérelmének Bundesamt általi elutasítása és menekült jogállásának megtagadása tárgyában folyamatban lévő peres eljárások keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

A menekültek helyzetére vonatkozó egyezmény

- 3 A menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án Genfben aláírt egyezmény (*Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára* [1954.], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.) 1954. április 22-én lépett hatályba. Ezen egyezményt kiegészítette a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyv, amely 1967. október 4-én lépett hatályba (a továbbiakban: Genfi Egyezmény).
- 4 A Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontja (2) bekezdésének első albekezdése értelmében a „menekült” kifejezés minden olyan személyre alkalmazandó, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől

való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni”.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény

- 5 Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezménynek (a továbbiakban: EJEE) a „Gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság” című 9. cikke kimondja:

„1. Mindenkinnek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát.

2. A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.”

- 6 Az EJEE „Az Egyezmény hatályának felfüggesztése szükséghelyzet esetén” című 15. cikke előírja:

„1. Háború vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot esetén bármely Magas Szerződő Fél a jelen Egyezményben meghatározott kötelezettségeitől eltérő intézkedéseket tehet a helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértékben, feltéve hogy az ilyen intézkedések nem ellentétesek egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeivel.

2. E rendelkezés alapján nem lehet eltérni a 2. Cikk [»Élethez való jog«] rendelkezéseitől, kivéve a jogszerű háborús cselekmények következtében okozott haláleseteket, vagy a 3. Cikk [»Kínzás tilalma«], 4. Cikk [»Rabszolgaság és kényszermunka tilalma«] (1. bekezdés), valamint a 7. Cikk [»Büntetés kiszabásának tilalma törvényi rendelkezés nélkül«] rendelkezéseitől.

[...]”

Az uniós jog

Az Európai Unió Alapjogi Chartája

- 7 Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) „A gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság” című 10. cikkének (1) bekezdése az EJEE 9. cikkének (1) bekezdésével azonos szöveget tartalmaz.
- 8 Azokat a jogokat, amelyektől az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése értelmében nem lehet eltérni, a Charta 2. és 4. cikke, 5. cikkének (1) bekezdése, valamint 49. cikke rögzíti.

Az irányelv

- 9 Az irányelv (3) preambulumbekkezdése értelmében a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi.

- 10 Amint az irányelvnek az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (1) bekezdésével együttesen értelmezett (10) preambulumbekzdéséből következik, az irányelv tiszteletben tartja a Chartában megfogalmazott jogokat, szabadságokat és alapelveket. Biztosítani kívánja különösen a Charta 1. és 18. cikke alapján az emberi méltóság, valamint a menedékkérők menedékhez való jogának teljes körű tiszteletben tartását.
- 11 Az irányelv (16) és (17) preambulumbekzdésének szövege a következő:
- „(16) Meg kell állapítani a menekült jogállás meghatározásának és tartalmának minimumszabályait annak érdekében, hogy a tagállamok illetékes nemzeti hatóságai a Genfi Egyezmény alkalmazása során iránymutatást kapjanak.
- (17) Közös feltételeket kell elfogadni a menedékkérőknek a Genfi Egyezmény 1. cikke értelmében menekültként történő elismerésére vonatkozóan.”
- 12 Az irányelv célja – annak 1. cikke értelmében – egyrésről a harmadik országok állampolgárai, illetve hontalan személyek nemzetközi védelemben részesülésére vonatkozó feltételekre, másrésről pedig a biztosított védelem tartalmára vonatkozó minimumszabályok megállapítása.
- 13 Az irányelv 2. cikke értelmében az irányelv alkalmazásában:
- „a) »nemzetközi védelem«: a d) pont szerinti menekült jogállás, illetve az f) pont szerinti kiegészítő védelmi jogállás;
- [...]
- c) »menekült«: harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovartartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni [...];
- d) »menekült jogállás«: harmadik ország állampolgárának, illetve hontalan személynek valamely tagállam által menekültként történő elismertsége [helyesen: elismerése];
- [...]”
- 14 Az irányelv 3. cikke engedélyezi a tagállamok számára azt, hogy kedvezőbb szabályokat vezessenek be, illetve tartsanak fenn annak meghatározására, hogy ki minősül menekültnek, valamint a nemzetközi védelem tartalmának meghatározására is, amennyiben e szabályok összeegyeztethetők az irányelvvvel.
- 15 Az irányelvnek „A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése” című II. fejezetében foglalt 4. cikke tartalmazza a tények és körülmények értékelésének feltételeit, és (3) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:
- „A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése egyedi alapon, a következők figyelembevételével történik:
- a) a kérelemre vonatkozó határozat meghozatalának időpontjában a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is;
- b) a kérelmező releváns nyilatkozatai és az általa bemutatott dokumentumok, ideértve az arra vonatkozó információkat is, hogy a kérelmező üldöztetésnek [...] ki volt-e téve [...];

- c) a kérelmező egyéni helyzete és személyes körülményei, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, nem és életkor, annak megállapítása érdekében, hogy a személyes körülményeit figyelembe véve a vele szemben elkövetett cselekmények vagy azon cselekmények, amelyeket vele szemben elkövethetnek, üldöztetésnek [...] minősülnek-e;

[...]"

- 16 Az irányelv 4. cikkének (4) bekezdése értelmében azon tény, hogy a kérelmező korábban már üldöztetésnek volt kitéve, illetve vele szemben ilyen üldöztetés közvetlen veszélye állt fenn, „komoly alátámasztásul szolgál a kérelmező üldöztetéstől való megalapozott félelmének”, kivéve, amennyiben alapos okból feltételezhető, hogy a kérelmezőt nem fogják újból üldözni.

- 17 Az irányelvnek az említett II. fejezetben foglalt, „Az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem forrásai” című 6. cikke kimondja:

„Az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem forrásai az alábbiak lehetnek:

- a) az állam;
- b) az államot vagy az államterület egy jelentős részét ellenőrzésük alatt tartó pártok vagy szervezetek;
- c) az államtól független szereplők, amennyiben megállapítható, hogy az a) és b) pontban említett szereplők, ideértve a nemzetközi szervezeteket is, nem képesek vagy nem hajlandók az üldöztetéssel, illetve a súlyos sérelemmel szemben a 7. cikk szerint védelmet nyújtani.”

- 18 Az irányelvnek „A menekültkénti elismerés feltételei” című III. fejezetben található 9. cikke (1) és (2) bekezdésében az üldöztetést a következőképpen határozza meg:

„(1) A Genfi Egyezmény 1. A. cikke szerinti üldözésnek minősülnek azon cselekmények, amelyek:

- a) jellegüknél, illetve ismétlődésüknél fogva elegendően súlyosak ahhoz, hogy az alapvető emberi jogokat súlyosan megsértsék, különös tekintettel az állam azon kötelezettségeire, amelyektől az [EJEE] 15. cikkének (2) bekezdése értelmében nem lehet eltérni, vagy
- b) különböző olyan intézkedések együtteséből állnak össze, amelyek elég súlyosan sértik az emberi jogokat ahhoz, hogy az érintett személy helyzetére az a) pontban említetthez hasonló módon hassanak.

(2) Az (1) bekezdés szerinti üldözés többek között a következő cselekmények formájában jelenhet meg:

- a) fizikai vagy pszichikai erőszak alkalmazása [...];
- b) olyan törvényi, rendeleti, közigazgatási, rendőrségi és/vagy igazságszolgáltatási intézkedések, amelyek önmagukban hátrányosan megkülönböztető jellegűek, vagy amelyeket hátrányosan megkülönböztető módon alkalmaznak;
- c) aránytalanságok vagy hátrányos megkülönböztetés a büntetőeljárás során, aránytalan vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű büntetés;

[...]"

- 19 Az irányelv 9. cikkének (3) bekezdése összefüggést követel meg az irányelv 10. cikkében említett okok és az említett üldözés között.

- 20 Az irányelv „Üldöztetési okok” című 10. cikke, amely szintén az irányelv III. fejeztében található, (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Az üldöztetési okok értékelésekor a tagállamok a következőket veszik figyelembe:

[...]

- b) a vallás fogalma magában foglalja különösen a teista, nem teista és ateista meggyőződéseket, magánjellegű, illetve nyilvános vallási szertartásokon akár egyedül, akár másokkal való részvételt, illetve az ilyen szertartásokon történő részvételtől való tartózkodást, más vallásos jellegű tevékenységeket vagy véleménynyilvánítást, illetve bármilyen vallásos hiten alapuló, illetve e hit által megkövetelt személyes vagy közösségi magatartásformát;

[...]”

- 21 Az irányelv 13. cikke értelmében a tagállam a kérelmezőt menekültként ismeri el, ha e kérelmező megfelel többek között az irányelv 9. és 10. cikkében előírt feltételeknek.

A német jog

- 22 Az alkotmány (Grundgesetz) 16a. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A politikai okból üldözöttek menedékjogot élveznek.”

- 23 A menekültügyi eljárásról szóló törvény (Asylverfahrensgesetz) 2008. szeptember 2-án kihirdetett változatának (BGBl. 2008. I., 1798. o.; a továbbiakban: AsylVfG) 1. §-a kimondja, hogy e törvényt azokra a külföldiekre kell alkalmazni, akik az alkotmány 16a. §-ának (1) bekezdése értelmében vett politikai üldözötteként kérnek védelmet, illetve akik a Genfi Egyezmény szerinti, az üldöztetésekkel szembeni védelmet kérnek.

- 24 Az AsylVfG 2. §-a előírja, hogy a menedékjog jogosultjait a nemzeti területen a Genfi Egyezményben meghatározott jogállás illeti meg.

- 25 A menekült jogállást először a külföldiek szövetségi területre való beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet) 51. §-a szabályozta.

- 26 A 2007. augusztus 28-án hatályba léptetett, az Európai Unió tartózkodási és menedékjogi irányelveinek átültetését szolgáló, 2007. augusztus 19-i törvénnyel (Gesetz zur Umsetzung aufenthalts- und asylrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union, BGBl. 2007. I., 1970. o.) a Németországi Szövetségi Köztársaság többek között az irányelvet is átültette.

- 27 Jelenleg a menekültkénti elismerés feltételeit az AsylVfG 3. §-a rögzíti. Ennek (1) bekezdése értelmében:

„A külföldi a [Genfi Egyezmény] értelmében vett menekült, ha az állampolgársága szerinti államban a [külföldiek szövetségi területen való tartózkodásáról, kereső tevékenységéről és integrációjáról szóló törvény (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet), 2008. február 25-én kihirdetett változata (BGBl. 2008. I., 162. o.; a továbbiakban: Aufenthaltsgesetz)] 60. §-ának (1) bekezdése értelmében vett fenyegetettségnek van kitéve [...]”

- 28 Az Aufenthaltsgesetz 60. §-a (1) bekezdésének első és ötödik mondata a következőképpen rendelkezik:

„A [Genfi] Egyezmény alkalmazásában a külföldi nem utasítható ki olyan államba, amelyben élete vagy személyes szabadsága faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, valamely társadalmi csoporthoz

való tartozása vagy politikai meggyőződése miatt fenyegetve van. [...] Annak értékelése céljából, hogy fennáll-e az első mondat értelmében vett üldöztetés, alkalmazni kell [...] kiegészítő jelleggel az [irányelv] 4. cikkének (4) bekezdését és 7–10. cikkét [...]"

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 29 Y 2004. januárban, Z pedig 2003. augusztusban utazott be Németországba, ahol – mint menekültek – menedékkjogot és védelmet kértek.
- 30 Kérelmeik alátámasztására arra hivatkoztak, hogy az ahmadiyya muzulmán közösséghez – egy iszlám megújulási mozgalomhoz – való tartozás arra kényszerítette őket, hogy származási országukat elhagyják. E tekintetben közelebbről Y azt állította, hogy szülőfalujában emberek egy csoportja többször megverte, és kövekkel megdobálta őt az imahelyen. E személyek halálosan megfenyegették, és Mohamed próféta megsértése miatt a rendőrségen feljelentették. Z arra hivatkozott, hogy vallási meggyőződése miatt őt bántalmazták és bebörtönözték.
- 31 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy a pakisztáni büntető törvénykönyv 298 C. cikke előírja, hogy három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendők az ahmadi közösség tagjai, ha azt állítják, hogy muzulmánok, ha hitüket az iszlámmal azonosítják, ha vallásukat hirdetik vagy terjesztik, vagy más személyeket a vallásukhoz való tartozásra ösztönöznek. Egyébiránt ugyanezen büntető törvénykönyv 295 C. cikke értelmében az, aki Mohamed próféta nevét megsérti, halálbüntetéssel, életfogytig tartó szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel büntetendő.
- 32 A Bundesamt 2004. május 4-i és július 8-i határozataival Y és Z menedékkjog iránti kérelmeit mint megalapozatlanokat elutasította, és megállapította, hogy a menekült jogállás elismerésének feltételei nem teljesültek.
- 33 E határozatokban a Bundesamt azt is megállapította, hogy az alkalmazandó nemzeti jogban Y és Z Pakisztánba való kitoloncolásával szemben nem állnak fenn akadályok, és őket ezen országba kitoloncolhatóknak minősítette. Határozatai indokolása céljából a Bundesamt lényegében megállapította, hogy nem állt rendelkezésre elegendő adat arra nézve, hogy az érintett kérelmezők az üldöztetéstől való megalapozott félelmük miatt hagyták el származási országukat.
- 34 Y keresetet indított a Verwaltungsgericht Leipzig (lipcsei közigazgatási bíróság) előtt, amely 2007. május 18-i ítéletével hatályon kívül helyezte a Bundesamt Y-nal szemben hozott határozatát, és a Bundesamtot annak megállapítására kötelezte, hogy Y mint menekült megfelelt a Pakisztánba való kitoloncolási tilalom feltételeinek.
- 35 Z a Bundesamt határozatát a Verwaltungsgericht Dresden (drezdai közigazgatási bíróság) előtt támadta meg. E bíróság 2007. július 13-i ítéletével elutasította Z keresetét, és úgy ítélte meg, hogy Z nem az üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt hagyta el származási országát.
- 36 A Sächsisches Oberverwaltungsgericht (Szászország legfelsőbb közigazgatási bírósága) 2008. november 13-i ítéleteivel:
- elutasította a Bundesbeauftragter für Asylangelegenheiten-nek (szövetségi menekültügyi megbízott; a továbbiakban: Bundesbeauftragter) az Y-ra vonatkozó ügyben hozott elsőfokú ítélettel szembeni fellebbezését, és
 - Z-nek a rá vonatkozó elsőfokú ítélettel szembeni fellebbezése nyomán ezen ítéletet megváltoztatta, és a Bundesamtot annak megállapítására kötelezte, hogy Z megfelelt az Aufenthaltsgesetz 60. §-ának (1) bekezdésében előírt feltételeknek, és ennél fogva tilos volt mint menekültet Pakisztánba kitoloncolni.

- 37 E bíróság különösen úgy ítélte meg, hogy kevésbé lényeges az, hogy Y-t és Z-t személy szerint fenyegette-e üldöztetés a Pakisztánból való eltávozásuk előtt. Az számít, hogy gyakorló ahmadi minőségükben mindenképpen fenyegette-e őket Pakisztánban az Aufenthaltsgesetz 60. §-ának (1) bekezdése értelmében vett kollektív üldöztetés veszélye.
- 38 Pakisztánba való visszatérésük esetén ugyanis nem folytathatnák nyilvános vallásgyakorlásukat anélkül, hogy ne állna fenn az üldöztetés veszélye, amelyet figyelembe kell venni egy olyan menedékjogi eljárás során, amely annak meghatározására irányul, hogy a menekült jogállást számukra meg kell-e adni.
- 39 A Sächsisches Obergerverwaltungsgericht 2008. november 13-i ítéleteiben megállapította, hogy a vallásához szorosan ragaszkodó pakisztáni ahmadi számára, akinek meggyőződéséhez többek között hozzátartozik hitének nyilvános megvallása is, a Pakisztánban fennálló helyzet a vallásszabadság súlyos megsértését jelenti. A kilátásba helyezett nagyon súlyos büntetésekre és a szélsőséges csoportok által akadálytalanul elkövetett számos visszaélésre tekintettel a józan ész azt tanácsolja egy ahmadinak, hogy tartózkodjon minden nyilvános hitbéli tevékenységtől.
- 40 A Sächsisches Obergerverwaltungsgericht megállapításai szerint Y és Z nagyon erősen kötődnek a hitükhöz, és Pakisztánban e hitet aktívan megélték. Németországban folytatták hitük gyakorlását, és úgy vélik, hogy nyilvános vallásgyakorlásuk elengedhetetlen vallási identitásuk megőrzésének lehetővé tételéhez.
- 41 A Bundesamt és a Bundesbeauftragter az említett ítéletekkel szemben felülvizsgálat iránti kérelmet terjesztett a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) elé arra hivatkozva, hogy a fellebbviteli bíróság túlságosan tágan értelmezte az irányelv 9. cikkének és 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának alkalmazási körét.
- 42 Az irányelv 2007-ben történt átültetését megelőzően Németországban hatályos ítélkezési gyakorlatra utalva, amely ítélkezési gyakorlat értelmében menekültügyi szempontból jelentőséggel bíró üldöztetést csak a vallásszabadság „lényegi elemének” sérelme esetében ismertek el, a nyilvános vallásgyakorlás korlátozása esetén azonban nem, a Bundesamt és a Bundesbeauftragter úgy ítéli meg, hogy a pakisztáni ahmadikat érintő azon korlátozások, amelyek a vallás nyilvánosan történő gyakorlására vonatkoznak, nem minősülnek e „lényegi elem” megsértésének.
- 43 Egyebekben a Bundesamt és a Bundesbeauftragter álláspontja szerint a Sächsisches Obergerverwaltungsgericht azon módra vonatkozó megállapításai, hogy Y és Z hogyan gyakorolják vallásukat Németországban, nem teszik lehetővé az arra történő következtetést, hogy Y és Z nem tartózkodhat bizonyos olyan magatartásoktól, amelyek nem tartoznak a hitbéli tevékenység „lényegi eleméhez”.
- 44 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő ügyek arra a kérdésre vonatkoznak, hogy az EJEE 9. cikke értelmében vett vallásszabadság milyen konkrét sérelmei eredményezhetik az irányelv 2. cikkének d) pontja értelmében vett menekült jogállás elismerését. Miközben úgy ítéli meg, hogy a vallásszabadság sérelmei az alapvető emberi jogoknak az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett „súlyos megsértését” jelentik, a kérdést előterjesztő bíróság kételkedik abban, hogy a vallásszabadságnak az érintett személy vallási identitásának lényegi elemeit érintő sérelmeitől eltérő egyéb sérelmek is alátámaszthatnák a menekült jogállás megadása szempontjából releváns üldöztetésre vonatkozó feltevést.
- 45 Ilyen körülmények között a Bundesverwaltungsgericht úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatalra a következő – a C-71/11. és a C-99/11. sz. ügyben közel egyformán megszövegezett – kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Úgy kell-e értelmezni az [...] irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját, hogy a vallásszabadság nem mindenfajta, az EJEE 9. cikkébe ütköző megsértése minősül az első [...] rendelkezés értelmében vett üldöztetésnek, hanem a vallásszabadságnak mint alapvető emberi jognak a súlyos megsértése csak akkor valósul meg, ha az annak lényegi elemét érinti?

2) Ha az első kérdésre igenlő válasz adandó:

- a) A vallásszabadság lényegi eleme az otthon és az annak szomszédságában lévő területeken történő hitvallásra és vallási tevékenységre korlátozódik-e, vagy az [...] irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett üldöztetés akkor is megvalósul, ha a származási országban a nyilvános vallási tevékenység veszélyezteti az életet, testi épséget és a szabadságot, és a kérelmező ezért tartózkodik tőle?
- b) Ha a vallásszabadság lényegi eleme magában foglalhat egyes nyilvános vallási tevékenységeket is:
 - elegendő-e ebben az esetben a vallásszabadság súlyos megsértéséhez, hogy a kérelmező vallási identitásának megőrzése érdekében ezt a hitbéli tevékenységet önmagára nézve elengedhetetlennek tartja;
 - avagy szükséges ezenfelül az is, hogy a vallási közösség, amelyhez a kérelmező tartozik, ezt a vallási tevékenységet vallási tanai központi elemének tartsa;
 - avagy az olyan egyéb körülményekből, mint a származási ország általános helyzete, adódhatnak-e további korlátozások?

3) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

fennáll-e az [...] irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében vett üldöztetéstől való megalapozott félelem, ha megállapítható, hogy a származási országba történő visszatérést követően a kérelmező annak ellenére fog egyes (a vallásszabadság lényegi eleméhez nem tartozó) vallási tevékenységeket végezni, hogy ezek veszélyeztetik életét, testi épségét vagy szabadságát, vagy ésszerűen elvárható-e a kérelmezőtől, hogy tartózkodjon az ilyen tevékenységektől?”

- 46 A Bíróság elnöke 2011. március 24-i végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-71/11. és C-99/11. sz. ügyeket.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

- 47 Az irányelv (3), (16) és (17) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi, és azért fogadták el az irányelvnek a menekült jogállás nyújtásának feltételeire, valamint e jogállás tartalmára vonatkozó rendelkezéseit, hogy közös fogalmakra és feltételekre támaszkodva segítsék a tagállamok illetékes hatóságait ezen egyezmény alkalmazása során (a C-175/08., C-176/08., C-178/08. és C-179/08. sz., Salahadin Abdulla és társai egyesített ügyekben 2010. március 2-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-1493. o.] 52. pontja, valamint a C-31/09. sz. Bolbol-ügyben 2010. június 17-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-5539. o.] 37. pontja).
- 48 Az irányelv rendelkezéseit tehát annak általános rendszere és célkitűzése fényében kell értelmezni, tiszteletben tartva a Genfi Egyezményt és az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett egyéb irányadó egyezményeket. Ezen értelmezés során az irányelv (10) preambulumbekkezdéséből eredően tiszteletben kell tartani a Charta által elismert jogokat (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Salahadin Abdulla és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 53. és 54. pontját, a fent hivatkozott Bolbol-ügyben hozott ítélet 38. pontját, valamint a C-411/10. és C-493/10. sz., N. S. és társai egyesített ügyekben 2011. december 21-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-13905. o.] 75. pontját).

Az első és a második kérdésről

- 49 A mindkét ügyben előterjesztett első két kérdésével, amelyeket együttesen kell vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a vallásszabadsághoz fűződő jognak a Charta 10. cikkének (1) bekezdésébe ütköző mindenfajta megsértése „üldöztetésnek” minősülhet az irányelv említett rendelkezése értelmében, és hogy különbséget kell-e tenni e tekintetben a vallásszabadság „lényegi eleme” és külső megnyilvánulása között.
- 50 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 2. cikkének c) pontja szerint „menekült” többek között a harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti „üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt” az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy „az üldöztetéstől való félelmében” nem kívánja annak az országnak a „védelmét” igénybe venni.
- 51 Így a származási országában fennálló körülmények és az üldöztetés forrásainak magatartása miatt fenn kell állnia az érintett állampolgárnak az irányelvben és a Genfi Egyezményben felsorolt öt ok közül – mint amilyen a vallása – legalább egy okból való személyes üldöztetés miatti megalapozott félelmének.
- 52 Az irányelv 13. cikkének megfelelően az érintett tagállam menekült jogállást nyújt a kérelmezőnek, ha az megfelel különösen az irányelv 9. és 10. cikkében előírt feltételeknek.
- 53 Az irányelv 9. cikke meghatározza azon elemeket, amelyek alapján a cselekmények üldözésnek minősíthetők. E tekintetben az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság első két kérdésében utal, kifejti, hogy a releváns cselekményeknek jellegüknél, illetve ismétlődésüknél fogva „elegendően súlyosaknak” kell lenniük ahhoz, hogy „az alapvető emberi jogokat súlyosan megsértsék”, különösen azokat az abszolút jogokat, amelyekről az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése értelmében semmilyen eltérés nem lehetséges.
- 54 Egyébiránt az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének b) pontja pontosítja, hogy üldöztetésnek kell tekinteni különböző olyan intézkedések együttesét is, amelyek „elég súlyosan” sértik az emberi jogokat ahhoz, hogy az érintett személy helyzetére az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontjában említetthez „hasonló” módon hassanak.
- 55 Az irányelv 9. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy az üldöztetési okok – mint amilyen az irányelv az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontjában említett „vallás” – és az üldözési cselekmények között összefüggésnek kell lennie.
- 56 A vallásszabadsághoz fűződő, a Charta 10. cikkének (1) bekezdésében szereplő jog megfelel az EJEE 9. cikkében biztosított jognak.
- 57 A vallásszabadság a demokratikus társadalom egyik alapját jelenti, és alapvető emberi jog. A vallásszabadsághoz fűződő jog sérelme olyan súlyú lehet, hogy az EJEE 15. cikkének (2) bekezdésében említett esetekkel egy tekintet alá eshet, amelyekre az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése példálózó jelleggel annak meghatározása céljából utal, hogy többek között mely cselekmények minősülnek üldözésnek.
- 58 Ez azonban semmiképp sem jelenti azt, hogy a vallásszabadsághoz fűződő, a Charta 10. cikkének (1) bekezdésében biztosított jog mindenfajta sérelme üldözésnek minősül, amely az illetékes hatóságokat arra kötelezné, hogy annak, akit a szóban forgó sérelem fenyeget, az irányelv 2. cikkének d) pontja értelmében vett menekült jogállást adjanak.
- 59 Ellenkezőleg, az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy az említett szabadságnak az érintett személyt jelentős mértékben sújtó „súlyos megsértése” szükséges ahhoz, hogy az érintett cselekményeket üldözésnek lehessen minősíteni.

- 60 Ily módon automatikusan ki vannak zárva azok a cselekmények, amelyek a vallásszabadsághoz fűződő, a Charta 10. cikkének (1) bekezdése értelmében vett alapvető jog gyakorlásának törvény által előírt – és e jogot nem sértő – korlátozásait jelentik, mivel e cselekményekre a Charta 52. cikkének (1) bekezdése vonatkozik.
- 61 Azok a cselekmények sem minősíthetők az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése és a Genfi Egyezmény 1. cikkének A. pontja értelmében vett üldöztetésnek, amelyek bár megsértik a Charta 10. cikkének (1) bekezdésében elismert jogot, súlyosságuk nem éri el azon alapvető emberi jogok megsértésének súlyosságát, amelyekről az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése értelmében semmilyen eltérés nem lehetséges.
- 62 Annak meghatározása céljából, konkrétan, hogy melyek azok a cselekmények, amelyek az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett üldöztetésnek minősíthetők, nem szükséges megkülönböztetni a vallásszabadsághoz fűződő alapvető jog „lényegi elemét” („forum internum”) sértő cselekményeket, azokat a cselekményeket, amelyek nem foglalják magukban a nyilvános vallási tevékenységeket („forum externum”), és azokat a cselekményeket, amelyek nem érintik ezen állítólagos „lényegi elemet”.
- 63 Ez a megkülönböztetés nem egyeztethető össze a „vallás” azon tág meghatározásával, amelyet az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontjában ad, bevonva a vallás valamennyi összetevőjét függetlenül attól, hogy azok nyilvánosak vagy magánjellegűek, kollektívek vagy egyéniek. Azok a cselekmények, amelyek az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett „súlyos megsértésnek” minősíthetők, magukban foglalják a kérelmező szabadságát sértő súlyos cselekményeket nemcsak vallása szűk körben való gyakorlására, hanem annak nyilvánosan történő megélésére vonatkozóan is.
- 64 Ez az értelmezés alkalmas arra, hogy az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének olyan alkalmazási kört biztosítson, amelyben az illetékes hatóságok mindenfajta, a vallásszabadsághoz fűződő alapvető jogot sértő cselekményt értékelhetnek annak meghatározása céljából, hogy jellegüknél vagy ismétlődésüknél fogva e cselekmények elegendően súlyosak-e ahhoz, hogy azokat üldöztetésnek lehessen minősíteni.
- 65 Ebből az következik, hogy azokat a cselekményeket, amelyek a természetükből folyó, valamint az érintett személyre gyakorolt következményük miatti súlyosságuk folytán üldöztetésnek minősíthetők, nem a vallásszabadság azon eleme alapján kell azonosítani, amely sérül, hanem az érintett személyt sújtó megtorlás természete és annak következményei alapján, amint arra a főtanácsnok az indítványa 52. pontjában rámutat.
- 66 Az érintett személlyel szemben hozott vagy meghozható intézkedések és szankciók súlyossága határozza meg tehát azt, hogy a Charta 10. cikkének (1) bekezdésében biztosított jog megsértése az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése értelmében vett üldöztetésnek minősül-e.
- 67 Következésképpen a vallásszabadsághoz fűződő jog megsértése az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett üldöztetésnek minősülhet akkor, ha a menedékkérőt e szabadságnak a származási országában való gyakorlása folytán különösen annak valós veszélye fenyegeti, hogy az irányelv 6. cikkében említett valamelyik szereplő büntetőeljárást folytat vele szemben, vagy embertelen vagy megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek veti alá.
- 68 Pontosítani kell e tekintetben azt, hogy amikor egy illetékes hatóság az irányelv 4. cikke (3) bekezdésének megfelelően egy nemzetközi védelem iránti kérelem egyedi alapon történő értékelését megkezdi, annak meghatározása céljából, hogy a kérelmező személyes körülményeire tekintettel e cselekmények az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése értelmében vett üldöztetésnek minősíthetők-e, figyelembe kell vennie minden olyan cselekményt, amelynek a kérelmező ki volt téve, vagy amely őt fenyegeti.

- 69 Tekintettel arra, hogy a „vallásnak” az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott fogalma magában foglalja a nyilvános vallási szertartásokon akár egyedül, akár másokkal való részvételt is, egy ilyen részvétel megtiltása az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében elegendően súlyos cselekménynek, és így üldöztetésnek minősülhet akkor, ha az érintett származási országban a kérelmezőt különösen annak valós veszélye fenyegeti, hogy az irányelv 6. cikkében említett valamelyik szereplő büntetőeljárást folytat vele szemben, vagy embertelen vagy megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek veti alá.
- 70 Egy ilyen veszély értékelése azzal jár, hogy az illetékes hatóságnak figyelembe kell vennie egy sor objektív és szubjektív tényezőt. Az a szubjektív körülmény, hogy egy bizonyos vallási gyakorlat nyilvános követése, amelyet a vitatott korlátozásoknak vetnek alá, különösen fontos az érintett személy számára vallási identitásának megőrzése érdekében, releváns tényező azon veszély mértékének értékelése szempontjából, amelynek a kérelmező a származási országában vallása miatt ki lenne téve, még ha egy ilyen vallási gyakorlat követése nem is képezi az érintett vallási közösség központi tanát.
- 71 Az irányelv 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának szövegéből ugyanis kitűnik, hogy a vallással kapcsolatos üldöztetési ok védelmének hatálya ugyanúgy kiterjed azokra a személyes vagy közösségi magatartásformákra, amelyeket a személy a maga számára szükségesnek tart, nevezetesen a „vallásos hiten alapuló” magatartásformákra, mint a vallási tanok által előírtakra, azaz az „e hit által megkövetelt” magatartásformákra.
- 72 Az előző megfontolások összességére tekintettel a mindkét ügyben előterjesztett első és második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy:
- a vallásszabadsághoz fűződő jognak nem mindenfajta, a Charta 10. cikkének (1) bekezdésébe ütköző megsértése minősülhet az irányelv említett rendelkezése értelmében vett „üldöztetésnek”;
 - üldöztetést eredményezhet az említett szabadság külső megnyilvánulásának megsértése, és
 - annak értékelése céljából, hogy a vallásszabadsághoz fűződő jognak a Charta 10. cikkének (1) bekezdésébe ütköző megsértése „üldöztetésnek” minősülhet-e, az illetékes hatóságoknak az érintett személy személyes körülményeire tekintettel meg kell vizsgálniuk, hogy e személyt e szabadságnak a származási országában való gyakorlása miatt fenyegeti-e különösen annak valós veszélye, hogy az irányelv 6. cikkében említett valamelyik szereplő büntetőeljárást folytat vele szemben, vagy embertelen vagy megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek veti alá.

A harmadik kérdésről

- 73 A mindkét ügyben előterjesztett harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az irányelv 2. cikkének c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a kérelmező üldöztetéstől való félelme megalapozott akkor, ha bizonyos vallási cselekmények gyakorlásától való tartózkodással elkerülheti az üldöztetést a származási országában.
- 74 E kérdés megválaszolása céljából meg kell jegyezni, hogy egy olyan helyzetre vonatkozik, amikor a kérelmezőt – mint az alapügyekben szereplő esetben is – még nem üldözték, vagy nem fenyegették közvetlenül üldöztetéssel vallása miatt.
- 75 A kérdést előterjesztő bíróság azon igényét, hogy megtudja, abban az esetben, ha a kérelmező nem alapozhatja a félelmét a vallása miatt már elszenvedett üldöztetésre, e bíróság milyen mértékben követelheti meg azt, hogy származási országába való visszatérését követően továbbra is elkerülje az üldöztetés valós veszélyét, az indokolja, hogy nem áll fenn a kérelmezők „megalapozott félelmének” ilyen „komoly alátámasztás[a]” az irányelv 4. cikkének (4) bekezdése értelmében.

- 76 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az irányelv rendszerében akkor, amikor az irányelv 2. cikkének c) pontja alapján értékelik azt, hogy egy kérelmező alappal fél-e az üldöztetéstől, az illetékes hatóságok azt kívánják megtudni, hogy a megállapított körülmények olyan fenyegetettséget jelentenek-e, hogy az érintett személy egyéni helyzetére tekintettel megalapozottan félhet üldözési cselekmények tényleges elszenvedésétől.
- 77 A veszély jelentőségének ezen értékelése, amelyet minden esetben körültekintően és óvatosan kell elvégezni (a fent hivatkozott Salahadin Abdulla és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 90. pontja), kizárólag a tényeknek és körülményeknek többek között az irányelv 4. cikkében szereplő szabályok szerinti konkrét értékelésén alapul.
- 78 E szabályok közül egy sem utal arra, hogy az üldöztetés konkrét összefüggésben való tényleges elszenvedése veszélye jelentőségének értékelésekor figyelembe kellene venni a kérelmező azon lehetőségét, hogy az üldöztetést elkerülheti azáltal, ha lemond a szóban forgó vallási gyakorlatról, és következésképpen arról a védelemről, amelyet az irányelv számára a menekült jogállás elismerése révén nyújtani kíván.
- 79 Ebből az következik, hogy mivel nem vitatott, hogy az érintett személy a származási országába való visszatérését követően olyan vallási gyakorlatot folytatna, amely őt az üldöztetés valós veszélyének tenné ki, e személyt az irányelv 13. cikke alapján el kell ismerni menekültként. Az, hogy e személy elkerülheti a veszélyt bizonyos vallási cselekményekről való lemondással, elvileg nem bír jelentőséggel.
- 80 E megfontolásokra tekintettel a mindkét ügyben előterjesztett harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az irányelv 2. cikkének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy a kérelmező üldöztetéstől való félelme akkor megalapozott, ha az illetékes hatóságok a kérelmező személyes körülményeire tekintettel úgy ítélik meg, hogy alappal várható, hogy a származási országába való visszatérését követően a kérelmező olyan vallási cselekményeket fog végezni, amelyek őt az üldöztetés valós veszélyének teszik ki. A menekült jogállás iránti kérelem egyedi értékelésekor az említett hatóságok nem várhatják el a kérelmezőtől ésszerűen azt, hogy tartózkodjon e vallási cselekményektől.

A költségekről

- 81 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy:**
 - **a vallásszabadsághoz fűződő jognak nem mindenfajta, az Európai Unió Alapjogi Chartája 10. cikkének (1) bekezdésébe ütköző megsértése minősülhet ezen irányelv említett rendelkezése értelmében vett „üldöztetésnek”;**
 - **üldöztetést eredményezhet az említett szabadság külső megnyilvánulásának megsértése; és**

- annak értékelése céljából, hogy a vallásszabadsághoz fűződő jognak az Európai Unió Alapjogi Chartája 10. cikkének (1) bekezdésébe ütköző megsértése „üldöztetésnek” minősülhet-e, az illetékes hatóságoknak az érintett személy személyes körülményeire tekintettel meg kell vizsgálniuk, hogy e személyt e szabadságnak a származási országában való gyakorlása miatt fenyegeti-e különösen annak valós veszélye, hogy a 2004/83 irányelv 6. cikkében említett valamelyik szereplő büntetőeljárást folytat vele szemben, vagy embertelen vagy megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek veti alá.
- 2) A 2004/83 irányelv 2. cikkének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy a kérelmező üldöztetéstől való félelme akkor megalapozott, ha az illetékes hatóságok a kérelmező személyes körülményeire tekintettel úgy ítélik meg, hogy alappal várható, hogy a származási országába való visszatérését követően a kérelmező olyan vallási cselekményeket fog végezni, amelyek őt az üldöztetés valós veszélyének teszik ki. A menekült jogállás iránti kérelem egyedi értékelésekor az említett hatóságok nem várhatják el a kérelmezőtől ésszerűen azt, hogy tartózkodjon e vallási cselekményektől.

Aláírások